אֲכִילַת מָרוֹר׳, (כז) וּבַטִּבּוּל הַשֵּׁנִי יִטְבְּלֶנּוּ בַּחֲרֹסֶת וְיֹאכְלֶנּוּ (כח) בְּלֹא בְּרָכָה: ג (כט) [מ]בָּלַע מַצָּה, (יג) יָצָא. אֲבָל אִם בָּלַע מָרוֹר, לֹא יָצָא, (ל) דְּטַעַם מָרוֹר בָּעִינַן וְלֵיכָּא. וַאֲפִלּוּ אִם בָּלַע מַצָּה וּמָרוֹר כְּאֶחָד, (לא) יְדֵי מַצָּה (יד) יָצָא, יְדֵי מָרוֹר לֹא יָצָא. [נ]וְאִם כְּרָכָם (לב) בְּסִיב, וּבְלָעוֹ, אַף יְדֵי מַצָּה לֹא יָצָא, (לג) לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָה בְּכָךְ: ד אָכַל מַצָּה (לד) בְּלֹא כַּוָּנָה, (לה) * [ס]כְּגוֹן שֶׁאֲנָסוּהוּ עַכּוּ״ם אוֹ לִסְטִים לֶאֱכֹל, (לו) יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, [ע]כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַלַּיְלָה פֶּסַח וְשֶׁהוּא חַיָּב בַּאֲכִילַת מַצָּה. (לז) * אֲבָל אִם הָיָה סָבוּר שֶׁהוּא חֹל, אוֹ שֶׁאֵין זוֹ מַצָּה, (טו) * לֹא יָצָא: ה [פ]אָכַל כַּזַּיִת מַצָּה וְהוּא נִכְפֶּה בְּעֵת שְׁטוּתוֹ,

מ שֵׁם בַּגְּמָרָא (קטו:). נ שֵׁם. ס רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ״ח (ע״א). ע פֵּרוּשׁ הָרַ״ן שֵׁם (ז: ד״ה גרסינן), לְפִי מֵאי דְּקַיְימָא לָן מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה. פ טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ג) בִּבְרַיְיתָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֵׁם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כְּהִלֵּל, אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו אֲפִלּוּ הָכִי אֵינָהּ פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת, עַיֵּן שֵׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

קְרַיְיֵ״ן, אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו רַק ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳ וְלֹא בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ בְּפִלְפְּלִין שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִימָן ר״ב (סט״ז) דְּאֵין מְבָרְכִין עָלָיו. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, עַיֵּן שֵׁם. וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק טז) חוֹלֵק עָלָיו וְכָתַב דִּבְכָל מִינֵי מָרוֹר מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אַף שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל חַי, עַל כֵּן מְבָרְכִין בִּשְׁעַת הַטִּבּוּל בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וְ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳, עַיֵּן שֵׁם: ג (יג) יָצָא. אֲבָל לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְלַעֲסוֹ עַד שֶׁהוּא מְרַסֵּק וְאַחַר כָּךְ יַבְלִיעַ, כְּמוֹ בְּמָרוֹר, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): (יד) יָצָא. וְלֹא אֶמְרִינַן דִּמְבַטֵּל לֵיהּ הַמָּרוֹר לְמַצָּה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא לְעָסָן כְּאֶחָד. אֲבָל הַלּוֹעֵס מַצָּה וּמָרוֹר כְּאֶחָד לֹא יָצָא, דְּמָרוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה דְּרַבָּנָן וּמַצָּה דְּאוֹרַיְיתָא וּמְבַטֵּל מָרוֹר לְמַצָּה, כֵּן מוּכָח בַּגְּמָרָא (קטו.). מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג), עַיֵּן שֵׁם: ד (טו) לֹא יָצָא. אֲפִלּוּ בְּלַיְל שֵׁנִי לֹא יָצָא. וּבְמָרוֹר אַף אִם לֹא יָדַע שֶׁהוּא מָרוֹר, אוֹ שֶׁהוּא סָבוּר שֶׁהוּא חֹל, גַּם כֵּן יָצָא. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יח), עַיֵּן שֵׁם:

בְּאוּר הֲלָכָה

אֲכִילָה חֲשׁוּבָה, דְּהָא אַחְשְׁבֵיהּ רַחֲמָנָא לֶאֱכְלוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ דְּהַיְינוּ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְעַל כָּל פָּנִים ׳שֶׁהַכֹּל׳ בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו, וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו, עַיֵּן שֵׁם:

ד * כְּגוֹן שֶׁאֲנָסוּהוּ נָכְרִים וְכוּ׳. בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב בִּפְתִיחָה הַכּוֹלֶלֶת חֵלֶק ג׳ אוֹת ה׳ מִסְתַּפֵּק בַּאֲנָסוּהוּ לֶאֱכֹל מָרוֹר, [ג]יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא יָצָא כֵּיוָן שֶׁהוּא מַר וּמַזִּיק וְאֵינוֹ נֶהֱנָה. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּטִבּוּל:

* אֲבָל אִם הָיָה סָבוּר שֶׁהוּא חֹל. וּבָזֶה אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה נַמִי לֹא יָצָא, וּכְמוֹ שֶׁמּוּכָח בְּרַ״ן (ר״ה ז: ד״ה גרסינן) לְפִי סְבָרַת הָרְאָ״ה דִּסְבִירָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דְּמִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וְכֵן מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּדִבְרֵי רְאָ״ה מוּבָא בְּסֵפֶר יָבִין שְׁמוּעָה לְהָרַשְׁבַּ״ץ (מאמר חמץ לו: ד״ה אכלן). וְדַע, דְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ה ח״ד) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת פָּלֵיג עַל זֶה, וּלְדַעְתַּיְיהוּ אִם נֵימָא בְּעָלְמָא מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, אֲפִלּוּ סָבוּר שֶׁהוּא חָמֵץ נַמִי יָצָא. וּלְדִינָא לְדִידָן אֵין לְהָקֵל בָּזֶה, מֵאַחַר דַּאֲנַן פָּסְקִינַן בְּלָאו הָכִי מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמָצִינוּ לְהָרַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ג) שֶׁהֶעְתִּיק לְהָא דַּאֲבוּהָ דִּשְׁמוּאֵל (ר״ה כח.), וּמֻכְרָחִין אָנוּ לְחַלֵּק דִּבְמִידִי דַּאֲכִילָה שֶׁאנֵי, וְדֵי לָנוּ לְהָקֵל מִשּׁוּם סְבָרָא זוֹ רַק מַה שֶּׁמָּצִינוּ לְהֶדְיָא, וְלֹא בְּשֶׁלֹּא יָדַע כְּלָל שֶׁהַיּוֹם פֶּסַח אוֹ שֶׁאֵין זוֹ מַצָּה, דְּאֶפְשָׁר דְּבָזֶה לֹא מְהַנֵּי סְבָרָא דְּנֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ:

* לֹא יָצָא. עַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יח) שֶׁדַּעְתּוֹ דִּבְמָרוֹר [ד]אַף אִם לֹא יָדַע שֶׁהוּא מָרוֹר אוֹ שֶׁהוּא סָבוּר שֶׁהוּא חֹל גַּם כֵּן יָצָא, וְעִקַּר סְבָרָתוֹ דְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן לְכֻלֵּי עָלְמָא לֹא בָּעֵי כַּוָּנָה. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן ס׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״י) בְּשֵׁם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳, (כז) וְאוֹכֵל מִמֶּנּוּ מְעַט לְשֵׁם (כה) כַּרְפַּס. (וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל לְשֵׁם מִצְוַת מָרוֹר, דִּלְכַתְּחִלָּה בָּעִינַן מַצָּה וַהֲדַר מָרוֹר כְּדִכְתִיב (במדבר ט יא) ׳עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים׳ וְכוּ׳). וּמִכָּל מָקוֹם הַבְּרָכָה אֵינָהּ לְבַטָּלָה, שֶׁמְּבָרֵךְ אוֹתָהּ (כו) כְּדֵי לֶאֱכֹל הַמָּרוֹר שֶׁאַחַר הַמַּצָּה, וְהַגָּדָה (כז) לֹא חֲשִׁיב הֶפְסֵק, וּבִלְבַד (כח) שֶׁלֹּא יַפְסִיק בְּדִבּוּרִים אֲחֵרִים: (כז) וּבַטִּבּוּל הַשֵּׁנִי יִטְבְּלֶנּוּ וְכוּ׳. הַיְינוּ אֲכִילַת מָרוֹר שֶׁאַחַר כַּזַּיִת מַצָּה, יִטְבְּלֶנָּה בַּחֲרֹסֶת, דְּכֵיוָן שֶׁמָּרוֹר זֶה אוֹכֵל כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת מָרוֹר, צָרִיךְ לְטָבְלוֹ בַּחֲרֹסֶת וּכְדִין מָרוֹר בְּעָלְמָא, וְצָרִיךְ לֶאֱכֹל גַּם כֵּן כַּזַּיִת מִטַּעַם זֶה: (כח) בְּלֹא בְּרָכָה. שֶׁיָּצָא בְּבִרְכַּת ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳ וְ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳ שֶׁבֵּרֵךְ עַל אֲכִילַת מָרוֹר הָרִאשׁוֹנָה. [א]וְדַע, דְּהַרְבֵּה (כט) פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה, וּלְדִידְהוּ טְפֵי עָדִיף בָּזֶה לְכַוֵּן בַּאֲכִילַת מָרוֹר הָרִאשׁוֹנָה לְקַיֵּם מִצְוַת מָרוֹר, כֵּיוָן שֶׁמְּבָרֵךְ אָז ׳אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ׳ וְכוּ׳, וּלְדִידְהוּ חַיָּב לֶאֱכֹל אָז כַּזַּיִת וְלִטְבֹּל בַּחֲרֹסֶת כְּדִין מָרוֹר. וּמָרוֹר הַשֵּׁנִי שֶׁאוֹכֵל בְּלֹא בְּרָכָה הוּא לְשֵׁם כַּרְפַּס בְּעָלְמָא וְאֵינוֹ מְחַיָּב לֶאֱכֹל כַּזַּיִת, וְאֵין צָרִיךְ לִטְבֹּל גַּם כֵּן דַּוְקָא בַּחֲרֹסֶת, וּבְחֹמֶץ אוֹ מֵי מֶלַח נַמִי סַגִּי, (ל) וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תע״ג (ס״ק נד) לְעִנְיַן כַּרְפַּס: ג (כט) בָּלַע מַצָּה יָצָא. בְּדִיעֲבַד, דְּגַם זֶה מִקְּרֵי אֲכִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לְעָסָהּ וְלֹא הִרְגִּישׁ טַעַם מַצָּה. וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּסִימָן תס״א סָעִיף ד׳ פָּסְקִינַן דְּאֵין יוֹצְאִין בִּמְבֻשָּׁל וּמִשּׁוּם דְּנִתְבַּטֵּל טַעַם מַצָּה, אַלְמָא צָרִיךְ טַעַם מַצָּה, (לא) יֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם גָּרַע, מִשּׁוּם דְּחַפַּת בְּעַצְמָהּ אִבְּדָה טַעַם מַצָּה, אֲבָל הָכָא יֵשׁ בָּהּ טַעַם אֶלָּא שֶׁהוּא לֹא הִרְגִּישׁ הַטַּעַם בְּפִיו. וּמִכָּל מָקוֹם כָּל זֶה בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה (לב) יֵשׁ לִלְעֹס אוֹתָהּ עַד שֶׁיַּרְגִּישׁ הַטַּעַם בְּפִיו: (ל) דְּטַעַם מָרוֹר בָּעִינַן. שֶׁיַּרְגִּישׁ הַמְּרִירוּת בְּפִיו, זֵכֶר לְ׳וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם׳ (שמות א יד): (לא) יְדֵי מַצָּה יָצָא. וְלֹא אֶמְרִינַן דִּמְבַטֵּל לֵיהּ הַמָּרוֹר לְמַצָּה, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן ט״ז, (לג) דְּלֹא שַׁיָּךְ בִּטּוּל אֶלָּא כְּשֶׁלּוֹעֲסָן וּמִתְעָרְבִין בְּיַחַד, אֲבָל בָּזֶה שֶׁלֹּא לְעָסָן, כָּל חַד וְחַד לְחוּדֵיהּ קָאֵי: (לב) בְּסִיב. הִיא הַקְּלִפָּה הַגָּדֵל סְבִיב הַדֶּקֶל: (לג) לְפִי שֶׁאֵין וְכוּ׳. וְאִם כָּרַךְ הַמַּצָּה בִּדְבַר מַאֲכָל וּבָלַע, יָצָא אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק בֵּין הַמַּצָּה לִגְרוֹנוֹ, כֵּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִינֵי מַאֲכָל, דֶּרֶךְ אֲכִילָה בְּכָךְ [פְּרִי חָדָשׁ]: ד (לד) בְּלֹא כַּוָּנָה. וְאַף עַל גַּב דְּמִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן ס׳ סָעִיף ד׳, וְכָל שֶׁכֵּן הָכָא דְּאֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכֹל הֲרֵי בְּוַדַּאי אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לָצֵאת יְדֵי הַמִּצְוָה, תֵּרְצוּ הַמְפָרְשִׁים דִּבְמִידִי דַּאֲכִילָה שֶׁעַל כָּרְחוֹ נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ, עָדִיף טְפֵי וּכְמִתְכַּוֵּן דָּמֵי. [ב]וְדַע, (לד) דְּכַמָּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל זֶה, וּסְבִירָא לְהוּ דִּלְפִי מַאי דְּקַיְמָא לָן דְּמִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה אֵין לְחַלֵּק בֵּין מִידִי דַּאֲכִילָה לִשְׁאָר מִצְוֹת, וְכֹל שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן בַּאֲכִילָה לָצֵאת יְדֵי הַמִּצְוָה לֹא יָצָא, וְכֵן פֶּסֶק הַפְּרִי חָדָשׁ: (לה) כְּגוֹן שֶׁאֲנָסוּהוּ עַכּוּ״ם וְכוּ׳. וְכָל שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁכְּפָאוּהוּ (לה) יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת מַצָּה דְּיָצָא: (לו) יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ כֵּיוָן וְכוּ׳. וּמִכָּל מָקוֹם הֵיכָא (לו) שֶׁאוֹמֵר בְּפֵרוּשׁ שֶׁמְּכַוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת יְדֵי הַמִּצְוָה, בָּזֶה אֶפְשָׁר דְּגָרַע טְפֵי אַף שֶׁנֶּהֱנָה גְּרוֹנוֹ, וְלֹא יָצָא: (לז) אֲבָל אִם הָיָה סָבוּר וְכוּ׳. כֵּיוָן (לז) שֶׁלֹּא יָדַע

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כז) תּוֹסָפוֹת בְּסוּגְיָן (קטו. ד״ה מתקיף) וּבְדַף ק״כ (ע״א ד״ה באחרונה), וְטוּר בְּסִימָן תע״ג, וְכֵן בְּעִנְיָנֵנוּ מִדְּכָתַב עַל טִבּוּל שֵׁנִי שֶׁיִּטְבְּלֶנּוּ בַּחֲרֹסֶת מִכְּלָל דְּטִבּוּל רִאשׁוֹן אֵין צָרִיךְ מִשּׁוּם דְּהוּא לְשֵׁם כַּרְפַּס בְּעָלְמָא, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָעִטּוּר (ח״ב) דַּף קל״ו (ע״א) וּמוּבָא מִקְצָתוֹ מִמֶּנּוּ בְּטוּר סִימָן תפ״ב, וְכֵן הִסְכִּים הַפְּרִי חָדָשׁ: (כה) וְלֹא לְקַיֵּם הַמִּצְוָה [פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ט)]: (כו) תּוֹסָפוֹת דַּף ק״כ (שם) וְעִטּוּר בְּדַף קל״ו (שם). וּבְתוֹסָפוֹת דַּף קט״ו (שם) כָּתְבוּ עוֹד דְּמוֹעֶלֶת הַבְּרָכָה מֵאַחַר שֶׁאוֹכֵל מִמֶּנּוּ מְעַט: (כז) עִטּוּר בְּדַף קל״ד (ע״א): (כח) פָּשׁוּט: (כט) רַמְבַּ״ן בְּמִלְחָמוֹת (כה.) וְרַ״ן (שם ד״ה היכא) בְּסוּגְיָא וְרַשְׁבַּ״ץ בְּיָבִין שְׁמוּעָה (מאמר חמץ לה. סוד״ה ונוטל), וְכֵן מַשְׁמָעוּת רַשׁ״י (קטו. ד״ה ולבסוף) וְרַשְׁבַּ״ם (שם) שֶׁכָּתְבוּ דְּטִבּוּל שֵׁנִי הוּא רַק כְּדֵי לְקַיֵּם שְׁנֵי טִבּוּלִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (משׁ״ז סק״ח) וּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ה), וְכֵן מַשְׁמָעוּת הָרִי״ף (כה.). אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ עִיּוּן עַל הָרֹא״ש (פ״י סי׳ כו) שֶׁהֶעְתִּיק דִּבְרֵי הָרִי״ף, וּבְאוֹת כ״ה הֶעְתִּיק דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁהוּא מְקוֹר דִּבְרֵי הַטּוּר בְּסִימָן תע״ג: (ל) וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (שם) מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד בָּזֶה: ג (לא) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) וְטַ״ז (סק״ט): (לב) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם רַשְׁבַּ״ם (קטו: ד״ה בלע): (לג) רַ״ן (כה: ד״ה גרסינן) וְתוֹסָפוֹת (קטו: ד״ה ידי): ד (לד) תּוֹסָפוֹת בְּדַף קט״ו (ע״א ד״ה מתקיף) וְהָרֹא״ש (ר״ה פ״ג סי׳ יא) בְּדַעַת הָרִי״ף בְּפֶרֶק ג׳ דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ז:), וְכֵן כָּל יֶתֶר הַפּוֹסְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּמִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה מְקוֹרֵיהוּ מֵהָא דַּאֲבוּהָ דִּשְׁמוּאֵל (ר״ה כח.), אַלְמָא דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ לְחַלֵּק בָּזֶה, וְהָרַב הַמַּגִּיד (שופר פ״ב ה״ד) גַּם כֵּן מִסְתַּפֵּק דְּאוּלֵי טָעוּת סוֹפֵר יֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם: (לה) עַיֵּן בְּסֵפֶר כַּפּוֹת תְּמָרִים (יום תרועה) בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף (כ״ט) [כ״ח] (ע״א ד״ה אמר רב אשי): (לו) עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן תקפ״ט (סוד״ה וצריך) וּבְבֵית מֵאִיר, וּבִפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יד) בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁנִּשְׁאַר בָּזֶה בְּצָרִיךְ עִיּוּן. וְהַיְינוּ אֲפִלּוּ בְּלֹא אֲנָסוּהוּ, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְכַוֵּן בְּהֶדְיָא שֶׁלֹּא לָצֵאת: (לז) עַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אבל) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם יָבִין שְׁמוּעָה לְרַשְׁבַּ״ץ שֶׁמַּבִּיא סְבָרָא זוֹ אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וְכֵן הוֹכַחְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן ס׳ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה יש אומרים):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סכ״ב) פסק כשיטת השו״ע שהמרור הראשון שאוכל הוא כדי להתמיה את התינוקות, ועיקר מצות מרור יוצא באכילתו השניה, שכך היא המצוה לכתחילה שלא להקדים מרור למצה. **ב]** ובשו״ע הרב (סכ״ח) העתיק כשיטת השו״ע שיצא. **ג]** ובשו״ע הרב (סכ״ח) כתב בפשיטות שבמצוות התלויות באכילה כגון פסח מצה ומרור כיון שיש בהם הנאה לגוף יוצא בהם אף בלא כוונה. **ד]** ובשו״ע הרב (סכ״ט) כתב: ויש חולקין על זה ואומרים שגם המצוות מדברי סופרים צריכות כוונה לפי שכל מה שתקנו חכמים תקנו כעין של תורה. וטוב לחוש לדבריהם לחזור ולאכול מרור בכונה בלא ברכה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(לח) וְאַחַר כָּךְ נִתְרַפֵּא, חַיָּב לָאֶכֹל אַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא, לְפִי שֶׁאוֹתָהּ אֲכִילָה הָיְתָה (לט) בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה פָּטוּר מִכָּל הַמִּצְוֹת: ו [*] אָכַל כַּחֲצִי זַיִת (מ) וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת (מא) יָצָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשְׁהֶה (מב) בֵּין אֲכִילָה לַחֲבֶרְתָּהּ יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת (מז) פְּרָס. (מג) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרי"ב סָעִיף (ג') [ד"]): ז * אֵין חִיּוּב אֲכִילַת מַצָּה (מד) אֶלָּא בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן (מה) (מה) בִּלְבָד. הַגָּהּ: (מו) וְנָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּשׁ מַצּוֹת שֶׁל סֵדֶר מַעֲשֵׂרוֹן, זָכָר לְלַחְמֵי תּוֹדָה. וְעוֹשִׂים בָּהֶם (מז) סִימָן לַיֵּדַע אֵיזֶה רִאשׁוֹנָה אוֹ שְׁנִיָּה אוֹ שְׁלִישִׁית, וּמַנִּיחִים הָרִאשׁוֹנָה עֶלְיוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה בָּאֶמְצַע וְהַשְּׁלִישִׁית בַּתַּחְתּוֹנָה לַכְּרִיכָה, וְאִם שִׁנָּה לֹא עִכֵּב (טור בשם הרא"ש (פ"י סי' ו)). וְאוֹפִין אוֹתָם גַּם כֵּן כְּסֵדֶר (כל בו (סי' מח) ואבודרהם (מדר הסגולה)). וְאִם נִשְׁבְּרָה (מח) אַחַת מֵהֶן, לוֹקְחִין אוֹתָהּ (יט) לְשִׁנְיָה, דִּבְלָאוּ הָכִי פּוֹרְסִין אוֹתָהּ (אגור (סי' תמג)). ח וְאַף בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן (מט) יוֹצֵא בְּכַזַּיִת. (וְשָׁעוּר כַּזַּיִת, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תפ"ו (ס"ק)):

צ בְּרִייתָא פְּסָחִים (קט"ו) [קי"ד] (ע"ב). ק פְּשׁוּט שָׁם בְּגְמָרָא ק"כ (ע"א). ר שָׁם.

תעו מִנְהַג אֲכִילַת צָלִי בְּלֵיל פֶּסַח. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א א מָקוֹם (פ) [א] שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱכֹל צָלִי בְּלֵילֵי פְּסָחִים, אוֹכְלִים. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ (א) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, אֵין אוֹכְלִין, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ בְּשַׂר פֶּסַח הוּא. ב וּבְכָל מָקוֹם אָסוּר לֶאֱכֹל (ב) שֶׁה צָלוּי (ג) כֻּלּוֹ כְּאֶחָד בְּלַיְלָה זֶה, מִפְּנֵי

א משנה פְּסָחִים נ"ג (ע"א). ב בְּרִייתָא שָׁם.

בֵּאוּר הַלָּכָה

כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּאֵין לְחַלֵּק בְּהֶכֵי, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּמָרוֹר. וַאֲפִלּוּ לַחֹק יַעֲקֹב שֶׁהוּא מַקֵּל בְּמָרוֹר מִטַּעַם שֶׁהוּא מִלְתָא דְּרַבָּנָן, מִכָּל מָקוֹם בְּיוֹם טוֹב שַׁנִּי שֶׁהוּא גַּם כֵּן דְּרַבָּנָן, מוֹדֶה דְּאֵין לְהַקֵּל בְּאֲכַל מַצָּה וְכַמּוּר שֶׁאֵינוֹ מַצָּה, כִּי הֵיכִי דְּלֹא לְזַלְזְלִי בֵּיהּ:

ז * אֵין חִיּוּב אֲכִילַת מַצָּה וְכוּ'. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ מַצָּה, לֹא יֵצֵא בְּיוֹם טוֹב חוּץ לַתְּחוּם עֲבוּר זֶה, וְעַל יְדֵי עַכּוּ"ם לְהָבִיאוֹ שָׁרִי, וְאָפְשָׁר אַף כְּשֶׁלֹּא יְבִיא לוֹ כִּי אִם אַחַר חֲצוֹת [פְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תע"ז (מש"ז סק"א)]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כְּלָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה, (לח) וַאֲפִלּוּ בְּלֹא כְּפָאוּהוּ עַכּוּ"ם וּמֵעַצְמוֹ טָעָה, גַּם כֵּן לֹא יָצָא: ה (לח) **וְאַחַר כָּךְ נִתְרַפֵּא.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, דְּלְמָחָר בְּוַדַּאי אֵינוֹ מְבֻרָךְ שׁוּב בִּרְכַּת אֲכִילַת מַצָּה, דְּבַיּוֹם אֵינָהּ אֶלָּא רְשׁוּת וּכְדִלְקַמִּיהּ, וְאֵין תַּשְׁלוּמִין לְמִצְוָה זוֹ [אַחֲרוֹנִים]: (לט) **בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה פָּטוּר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהָיָה (מ) אָז בִּכְלַל שׁוֹטֶה וְאֵינוֹ אִישׁ: ו (מ) **וְחָזַר וְאָכַל וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין אֲפִלּוּ לֹא הִפְסִיק בֵּינָתַיִם, (מ) אֶלָּא שֶׁשָּׁהָה בַּאֲכִילָתוֹ אֶת הַכַּזַּיִת יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, אֵין מִצְטָרֵף יַחַד וְאֵינוֹ יוֹצֵא: (מא) **יָצָא.** הַיְינוּ (מפ) בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בְּיַחַד וְלִבְלֹעַ: (מב) **בֵּין אֲכִילָה לַחֲבֶרְתָּהּ.** הַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מְדֻקְדָּק כָּל כָּךְ, דְּצָרִיךְ שֶׁלֹּא יִשְׁהֶה מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, דְּזֶה אֵין נֶחְשָׁב בִּכְלַל אֲכִילָה: (מג) **וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרי"ב.** מַהוּ שִׁעוּר פְּרָס: ז (מד) **אֶלָּא בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן.** דִּכְתִיב (שמות יב יח) 'בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת', אֲבָל שְׁאָר כָּל הַלֵּילוֹת וְכָל הַיָּמִים אֵינוֹ מְזֻהָר אֶלָּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חָמֵץ, וְאַף דִּמְחַיֵּב לֶאֱכֹל פַּת בְּיוֹם טוֹב כִּדְמוּכָח בְּסִימָן קפ"ח (סעיפים ו'-ז'), (מג) יָכוֹל לָצֵאת בְּמַצָּה עֲשִׂירָה, דְּהַיְינוּ שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת, אֲבָל לֶחֶם עָנִי אֵינוֹ מְחַיֵּב מִן הַתּוֹרָה כִּי אִם בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן, וּמְשׁוּם סְפֵקָא דְּיוֹמָא חַיָּב לְרִידֵּן אַף בְּלֵילָה שֵׁנִיָּה: (מה) **בִּלְבָד.** וּכְשֵׁם הַגֶּרְ"א כְּתָבוּ [א] דְּעַל כָּל פָּנִים מִצָּוָה אִיכָּא לֶאֱכֹל מַצָּה כָּל שִׁבְעָה, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ חִיּוּב: (מו) **וְנָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת וְכוּ'.** עַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל הַמִּנְהָג, וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּהַיּוֹם נִשְׁתַּקַּע הַמִּנְהָג: (מז) **סִימָן.** וְאֵין לַעֲשׂוֹת (מג) אוֹתִיּוֹת לְהָכִירָא, שֶׁכְּשֶׁשּׁוֹבְרִין אוֹתָהּ הָוֵי מוֹחֵק בְּיוֹם טוֹב: (מח) **אַחַת מֵהֶן.** פֵּרוּשׁ, אֲפִלּוּ אִם (מד) הַשְּׁלִישִׁית נִשְׁבְּרָה, וְאִם כֵּן מֵקְדִּימִין עַכְשָׁיו הַשְּׁלִישִׁית קֹדֶם לַשְּׁנִיָּה, מִכָּל מָקוֹם מִשּׁוּם הַקְדָּמָה לְמִצְוָה אֵין צָרִיךְ לֶאֱפוֹת אַחֶרֶת: (מט) **יוֹצֵא בְּכַזַּיִת.** עַיֵּן בְּסָעִיף א' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ט':

א (א) **שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל וְכוּ'.** וּבְאֵלּוּ אֲרָצוֹת (פ) אֵין נוֹהֲגִין לֶאֱכֹל צָלִי בְּשֵׁנֵי הַלֵּילוֹת, וַאֲפִלּוּ צְלִי קְדֵרָה (פרוש, שֶׁנִּצְלָה בִּקְדֵרָה בְּלֹא מַיִם וְשׁוּם מַשְׁקֶה אֶלָּא מִתְבַּשֵּׁל בְּמֹהַל הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ], אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְצָלִיַּת הַפֶּסַח, שֶׁהַפֶּסַח שֶׁנִּצְלָה בִּקְדֵרָה פָּסוּל, אֲפִלּוּ הָכִי יֵשׁ לֶאֱסֹר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְהַתִּיר גַּם צְלִי אֵשׁ, וַאֲפִלּוּ אִם בִּשְּׁלוּ מִתְּחִלָּה בְּמַיִם וְאַחַר כָּךְ עֲשָׂאוּ צְלִי קְדֵרָה, יֵשׁ לֶאֱסֹר מִטַּעַם זֶה. וּמִיהוּ לְצֹרֶךְ חוֹלֶה קָצַת, יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה. (ג) וְאִם הָיָה צָלוּי וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ, מֻתָּר לַכֹּל: (ב) **שֶׁה.** בֵּין שֶׁה כְּשָׂבִים (ג) אוֹ שֶׂה עִזִּים: (ג) **כֻּלּוֹ**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו **[בשו"ע] אָכַל כַּחֲצִי זַיִת כו'.** וְכָתַב בְּשוּ"ת שִׁבּוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב', סִימָן י"ח שֶׁאִם אֵין לוֹ בְּלֵיל פֶּסַח רַק חֲצִי זַיִת מַצָּה, אֵין חַיָּב לֶאֱכֹלוֹ כֻּלּוֹ, דַּאֲכִילָה בְּכַזַּיִת מַשְׁמַע כו', עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר בְּנֵי חַיֵּי סִימָן (תפ"ה) [תע"ה] (סק"א). וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) הֲבִיא בָּזֶה תְּשׁוּבַת חָכָם אֶחָד, וְגַם הוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָאָרִיךְ וְדָכְמוֹ לְעִנְיַן אֲפוּיִין חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, כְּמוֹ כֵן לְעִנְיַן מִצָּוָה עַל כָּל פָּנִים קָצַת מִצָּוָה אִיכָּא. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תפ"ב (סק"א) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה:

א (א) שֶׁנָּהֲגוּ. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשוּ"ת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן כ"ד דְּמַתִּיר גַּם כֵּן צְלָאוֹ וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ, וְעַיֵּן שָׁם בְּצָלִי קְדֵרָה. וּבְחַק יַעֲקֹב (סק"ב) כָּתַב דְּאֲפִלּוּ בִּשְּׁלוֹ וְאַחַר כָּךְ צְלָאוֹ צְלִי קְדֵרָה אָסוּר מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ב) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת כְּתַב יָד, וְעַיֵּן שָׁם (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֶׁכְּבָר שִׁיֵּשׁ בּוֹ מָרָק, אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ מִצְטַמֵּק כָּךְ וְלֹא נִשְׁאַר לְחֻלְחִית שֶׁל מָרָק, אֵינוֹ צְלִי אֶלָּא תַּבְשִׁיל, וּמֻתָּר:

(נמ) כֵּן מְבֹאָר בְּרַ"ן (ר"ה ז: ד"ה גרסינן) וּבְהָרַב הַמַּגִּיד (פ"ו ה"ג): ה (נמ) **לְאַפּוקֵי שׁוֹמֵר אֲבֵדָה [או מְשַׁמֵּר הַמֵּת], אַף דְּהוּא גַּם כֵּן פָּטוּר אִי מִכָּל הַמִּצְוֹת [וַאֲפִלּוּ יָכוֹל לְקַיְּמָם שְׁנֵיהֶם, אִם צָרִיךְ לְטָרְחָא אַחַר זֶה, לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל"ח** (ס"ח), **עַיֵּן שָׁם], אִם אָכַל מַצָּה אֲזַי יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ,** דְּהוּא אִישׁ, אֶלָּא שֶׁאֵז לֹא חִיְּבָתּוּ הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמִצְוָה אַחֶרֶת. **וּמִכָּל מָקוֹם מִסְתַּפְקָנָא אִם יוּכַל אָז לְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֲכִילַת מַצָּה אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ וְכוּ'** כֵּיוָן שֶׁהוּא אָז אֵינוֹ

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סל"ב) לא נזכרה סברא זו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah